بۆ هەرزانی و خۆش گوزەرانی، دەنگ دەدەین بە(لیستی نیشتمانی دیموکراتی کوردستان)

لیستی نیشتمانی دیموکراتی کوردستان

لیستی هاوپەیمانی کوردستان

کوردستانی نوێ

ساڵی چواردەهەم-ژمارە (3570) چوارشەممە 2005/1/12

No: 3570 Wednesday 12/1/2005

مێژووی پەیوەندییە نهێنییەکانی نێوان پشتیوانانی ئیسلام و ڕێکخراوی قاعیدە

نوسینی : حەسەن یاسین

بەڕێنمایی و لەژێر سەرپەرشتیی هۆبەی لێکۆڵینەوەی سیاسیی

سەنتەری لێکۆڵینەوەی ستراتیجیی کوردستان

ئەم بەرهەمە زادەی تاووتوێکردن و بەدواداچوون و شیکردنەوەی بڕێکی زۆری زانیارییەو پشت ئەستورە بەسەرچاوەی تایبەت و ئیفادەی هەندێ لەو ئەندامانەی گروپی پشتیوانانی ئیسلام کە لەماوەی ساڵ و نیوی ڕابردوودا لەسلێمانی و موسڵ و بەغداو کەرکوك لەلایەن دەزگای ئاسایشی حکومەتی هەرێمی کوردستان و هێزی نێودەوڵەتیی فرەڕەگەزو هێزەکانی گاردی نیشتمانیی عیراقەوە گیراون. جگە لەوە، لەهەندێ بواردا بۆ ساغکردنەوەو پشت ڕاستکردنەوەی زانیارییەکان پشت بەپرنسیپی فرە سەرچاوەییی زانیاری بەستراو هەر زانیارییەك ڕێژەی لێ دڵنیابوونی کەم بوو، تا ئەوکاتەی ساغدەکرێتەوە خرایەلاوەو لەو شوێنانەی کەپێویستی کرد، سوود لەو دیکۆمێنتانە وەرگیرا کەهەڵوێست بەرامبەر بەڕوداوەکان وەردەگرن وەك نامە، فاکس، لێدوانی ڕەسمی، بڵاوکراوەو بەیاننامەی سەرکردەو حزبەکان.

بەشی دووەم

یەکەم تاووتوێکردنی مەسەلەی دروستکردنی لقێکی ڕێکخراوی قاعیدە لەکوردستاندا

دروستبوونی سەنتەری ئیسلامی

پاش خاوبوونەوەی گرژیی نێوان یەکێتیی نیشتمانی و بزووتنەوەی ئیسلامی، یەکێتیی نیشتمانیی رازی بوو بارەگاکانی ناو شارەکان بداتەوە بەبزووتنەوەی ئیسلامی و لەبەرامبەردا بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسەتی ئاشتبوونەوەی گرتەبەر. ئەم سیاسەتە تازەیەی بزووتنەوەی ئیسلامی مایەی نارەزاییی گروپە توندڕەوەکان بوو کەدەیانویست درێژە بەشەڕ بدەن و هەموو ڕێوشوێنێك بۆ لەناوبردنی یەکێتیی نیشتمانیی بگرنەبەر.

هێزی 2ی سۆران کەخەریکبوو دەبوو بەناوەندی توندڕەوەکان، لەبیارە بارەگای دانا و تائەوکاتەی جوندولئیسلام ڕاگەیەنرا، ئەم هێزە تەنها بەناو لەژێر چەتری بزووتنەوەی ئیسلامیدا بوو، ڕەفتارو بۆچوون و سیاسەتەکانی هەمیشە جیاوازبوون لەڕەفتارو بۆچوون و سیاسەتەکانی سەرکردایەتیی بزووتنەوەی ئیسلامی.

کەلێنی نێوان ئەندامانی ئیسلامی بەگیانی توندڕەوی لەسەر شێوەی ئەفغانی و ئەم ناوەندە زەمینەیەکی لەباری بۆ بڵاوکردنەوەو پەرەپێدانی گیانی توندڕەوی پێکهێناو دواتریش گۆبەندێکی زۆری بۆ سەرکردایەتیی بزووتنەوەی یەکبوون نایەوە، چونکە ئەو بیروباوەڕە توندڕەوانەی کەناوەندەکە ئەندام و کادیرەکانی پێ پەروەردە دەکرد، سەرکردایەتیی بزووتنەوەیان وا نیشان دەدا کەسەرکردایەتییەکە کەم بەتەنگ خزمەتکردنی ئیسلامەوەیەو تین و تاوی جیهادی دامرکاوەتەوەو زیاتر سەرگەرمی سات و سەودایە لەگەڵ گروپە عیلمانییەکاندا. ئەندامانی هێزی 2ی سۆران،

لەلای تالیبان و ڕێکخراوی قاعیدە بەگروپی سەنتەری ئیسلامی ناسرابوون.

ئەندازیاری بیرۆکەی دامەزراندنی سەنتەری ئیسلامی، ئەبو خوبەیب بوو کە لەئەزموونی ئەفغانستان فێری گرنگیی پەروەردەو ڕاهێنان ببوو، لەم سۆنگەیەوە ئەو سەنتەرەی ڕۆڵی سەرەکیی لەدروستکردنیدا بینی هەم وەك فێرگەیەکی ئایدیۆلۆژیی حزبی ڕۆڵی بینی هەم وەك سەربازگەیەك بۆ فێربوونی هونەری شەڕکردن. ئەبو خوبەیب ساڵانێکی زۆری تەمەنی لەئەفغانستان بەسەر بردبوو، شانبەشانی موجاهیدینی ئەفغان و عەرەب شەڕی ڕوسی کردبو. ئەو، سەرباری شەڕکردن، لەسەربازگەی سەدا لەئەفغانستان وانە شەرعییەکانی بەخوێندکاران دەوتەوە. پاش گەڕانەوەی بۆ کوردستان لەساڵی 1991دا، لەدهۆك پەیوەندیی بەڕێکخستنی ئیخوان موسلمینەوە کرد، بەڵام لەساڵی 1994 وازیهێناو چووە ڕیزی بزووتنەوەی ڕاپەڕینی ئیسلامییەوەو تا ساڵی 1997 لەناوی مایەوە، بەڵام لەو ساڵەدا وازی لێهێناو پەیوەندیی بەبزووتنەوەی ئیسلامییەوە کرد.

سەنتەری ئیسلامی سێ بارەگای لەهەولێرو بیارەو هەڵەبجە کردەوەو کەوتە ڕێکخستنی چەندین خولی ئایدیۆلۆژی و عەسکەری و ڕێکخراوەیی بۆ کادیرەکان و ڕۆڵێکی دیاری لەچەسپاندنی بیروباوەڕە توندڕەوە ڕادیکاڵەکاندا بینی. سەنتەر دوو بڵاوکراوەی مانگانەی بەعەرەبی دەرکرد، یەکێکیان گۆڤاری (لواء الشريعة) بوو، ئەوی تر بڵاوکراوەی (اخبار المسلمين فى العالم). جگە لەوە، لەئینتەرنێت نووسینی تیۆریسینە ئیسلامییە هەرە ڕادیکاڵەکانیان هەڵدەبژارد وەك ئەبوبەسیری یەمەنی و ئەبوموحەمەد مەقدەسی و ئەبوقەتادەو سەرلەنوێ بەتیراژێکی زۆر لەچاپیان دەدانەوەو بەسەر ئەندام و کادیرەکاندا بڵاویاندەکردنەوە.

سەرباری ئەمە، ئەبوخوبەیب پەیوەندیی پتەوی لەگەڵ بزووتنەوەیەکی سەلەفیی وەهابی لەبەغدا دامەزراند کەناوی لەخۆنابوو بزووتنەوەی موەحیدین.

پەیدابوونی ئەبو وائل و توندڕەوە عەرەبەکان

ئەندامانی هێزی 2ی سۆران بەدرێژاییی ئەو ماوەیەی کە لەبیارە جێگیرببوون، توانیبوویان بەبێ ئاگادارکردنەوەی سەرکردایەتیی خۆیان، بەهۆی ئەبو خوبەیبەوە، ڕایەڵێکی فراوانی پەیوەندی دروستبکەن. بەشێکی ئەندامەکانی ئەم هێزە بەدزییەوە سەردانی ئەفغانستانیان کردو پەیوەندیی پتەویان لەگەڵ ڕێکخراوی قاعیدەدا دروستکرد.

ساڵی 2000 ئەبو وائل، کە یەکێ لەدامەزرێنەرانی جوندولئیسلام دەبێ، خۆی گەیاندە هەولێرو لەوێوە لەڕێگای دڵشاد گەرمیانییەوە چوو بۆ بیارەو لەلای هێزی 2ی سۆران گیرسایەوە.

ئەبو وائل عەرەبێکی دانیشتووی بەغدا بوو، بەڕیشە دەچووەوە سەر شارۆچکەی عانە لەپارێزگای ڕومادی و ناوی تەواوی سەعدون مەحمود عەبدوللەتیف عانی بوو. ئەفسەرێکی خانەنشینی سوپای عیراق بوو، ئۆفیسێکی پارێزەریی لەشاری ڕومادی هەبوو. ئەبو وائل ئەندامی سەرکردایەتیی گروپێکی سەلەفی بوو کەبیروبۆچوونەکانی لەوەهابیەتەوە سەرچاوەی دەگرت و لق و پۆپی لەتورکیاو ئەوروپاو ئوردون هەبوو. دامەزرێنەری گروپەکە محەمەد مەشهەدانی بوو کەدکتۆری دانساز بوو، نازناوەکەی ئەبو عەبدولباست و لەنێو گروپەکەدا ناوی ئەبوتەڵحە بوو. گروپەکە لەخەڵکانی عیراقی و ئوردونی و فەلەستینی پێکهاتبوو.

گروپەکە وەك بەشێکی زۆری گروپە سوننە مەزهەبەکان لەساڵی 1978دا سەرەتا وەك کۆمەڵەیەکی دینی بۆ ڕمێن پەیداکردن بۆ ئیسلام بەتێگەیشتنێکی وەهابییانەو بەشیکردنەوەیەکی سەید قوتبانە بۆ کۆمەڵ، پەیدابوو، پەیتا پەیتا بەلای سیاسەتدا دایشکاندو زیاتر بیروباوەڕی تەکفیرکردنی کۆمەڵی پەسەندکردو ناوی موەحدینی بۆ خۆی هەڵبژارد. بەدرێژاییی ئەو ماوەیە گروپەکە لەڕێی ئەو کۆمەکانەوە کە لەڕێکخراوە خێرخوازە ئیسلامییەکانی بەریتانیاو ئیماراتەوە پێی دەگەیشت، خەرجیی خۆی دابینکردو بەشێك لەئەندامانی ئەم گروپە لەدەرەوەی وڵات توانییان پەیوەندی لەگەڵ ڕێکخراوی قاعیدەدا دامەزرێنن.

سەرەڕای بیروباوەڕە توندڕەوەکانی گروپەکە، کەچی گروپەکە هیچ هەڵسوڕانێکی سیاسیی لەدژی ڕژێمی بەعس نەنواندو زۆربەی هەرە زۆری چالاکییەکانی بۆ هێرشکردنە سەر شوێنەکانی مەی فرۆشتن و مەیخانەکان و ئارایشتگاکانی ژنان تەرخانکران. ئەم چالاکییانە سەرنجی دەزگا ئەمنییەکانی حزبی بەعسییان ڕاکێشاو لەساڵی 2000دا دەزگا ئەمنییەکانی حزبی بەعس دەستێکی کاریگەریان لەو گروپە وەشاندو بەشێکی زۆری ئەندامەکانیان دەستگیرکردو ئەوەش کە نەگیرا بڵاوەی لێکردو خۆی شاردەوە. بەشێکیان خۆیان گەیاندە هەولێرو پاشان پەیوەندییان بەهێزی 2ی سۆرانەوە کرد، لەوانە ئەبو وائل.

تائێستا چۆنێتی و کاتی دروستبوونی پەیوەندی لەنێوان ئەم گروپە سەلەفییەو ئەندامانی هێزی 2ی سۆران ڕوون نیە، بەڵام ئەو ڕۆڵە گەورەیەی کە دواتر ئەبو وائل لەنێو جوندولئیسلام و پاشانیش لەپشتیوانانی ئیسلامدا گێڕای، بەڵگەی کۆنی و سەقامگیریی پەیوەندیی نێوان هەردوولایە.

ئەبو وائل لەبیارەوە پەیوەندیی بەبەشێکی زۆری ئەندامە پەراگەندەکانی گروپەکەیەوە کردو وردە وردە بۆ کوردستانی بانگهێشتکردن. پاش ئەبو وائل، ئەبو عەبدولڕەحمانی شامی لەتورکیاوە هاتوو پەیوەندیی بەئەبو وائلەوە کرد. ئەبو عەبدولڕەحمانی شامی توندڕەوێکی ئوردونی بوو، وا ناسرابوو کەنوێنەری ئوسامە بن لادنە لەناو هێزی 2ی سۆرانداو ئەوەی زیاتر ئاماژە بۆ ڕۆڵی گرنگی دەکات، ئەوەیە کەئەم کابرایە لەیەکەم پێکهاتەی شورای ڕێکخراوی جوندولئیسلامدا پۆستی ئەندام شورای وەرگرت و لێپرسراوەتیی فەرماندەییی کەتیبەی ئەقسای پێ سپێردرا. دواتر شامی لەشەڕەکانی چیای شنروێ کوژراو کەسوکاری لەئێرانەوە تەرمەکەیان بردەوە بۆ ئوردون. بەهۆی شامییەوە پەیوەندی بەئەبو تەڵحەوە کرا کەئیمام و خەتیبی مزگەوتێك بوو لەعەممان و داوای لێکرا بێتە کوردستان. ئەبو تەڵحە کاریگەریی زۆری لەسەر گروپەکە هەبوو، محەمەد مەشهەدانی بەڕێنمایییەکانی ئەم کابرایە ڕەهەندە سیاسی و بۆچوونە توندڕەوەکانی گروپەکەی سەقامگیر کردبوو. لەگەڵ ئەبو تەڵحەدا ئەبو هندیش هات. ئەبو تەڵحە ئەندازیاری پەیوەندیی نێوان موەحیدین و ڕێکخراوی قاعیدە بوو، لەڕێی ئەمەوە ڕێنمایییەکانی قاعیدە بەگروپەکە دەگەیشتن. لەم سۆنگەیەوە، هاتنی ئەبو تەڵحە بۆ کوردستان بووە مایەی پەرەپێدانێکی زۆر بەپەیوەندییەکانی نێوان هێزی 2ی سۆران و ڕێکخراوی قاعیدە.

تا دەهات ژمارەی عەرەب لەڕیزی هێزی 2ی سۆراندا زیادی دەکرد، تا گەیشتە ئەو ڕادەیەی کەکاتێك گروپی جوندولئیسلام ڕاگەیەنرا دەوروبەری سەد عەرەبی لەخۆگرتبوو. لەسەرجەمی 10 ئەندامی شورای جوندولئیسلام، دووانیان عەرەب بوون. یەکێکیان ئەبو وائل بوو کە بووە لێپرسراوی هەیئەی شەرعی و کاری پاساودانی کردەوەکان بوو لەڕووی شەرعەوەو ئەوی تریان عەبدولڕەحمانی شامی بوو. دواتر سێ عەرەبی تر کە لەئەفغانستان مەشقیان دیبوو، فێری هونەری دروستکردنی تەقەمەنی ببوون و بریتی بوون لەئەبو عەبدوڵڵای مالکی و سەیف شامی و حەمزە، لەئەفغانستانەوە بەنێو ئێراندا خۆیان گەیاندە بیارەو پەیوەندییان بەهێزی 2ی سۆرانەوە کرد.

بیری خۆجیاکردنەوە لەبزووتنەوەی ئیسلامی و پێکهێنانی ڕێکخراوێکی تر لەسەر مۆدێلی بزووتنەوەی تاڵیبانی ئەفغانی و بەلاساییکردنەوەی ڕێکخراوی قاعیدە لەڕەفتاردا، لێرە بەدواوە تادەهات زیاتر بەرەو گەڵاڵەبوون دەچوو.

لەکۆبوونەوەیەکدا کە لەهاوینی ساڵی 2000 دا لەبیارە بەسترا، سەرانی هێزی 2ی سۆران و عەرەبە توندڕەوەکان بڕیاریاندا شاندێك بۆ ئەفغانستان بنێرن کە لەگروپی موەحیدین ئەبو وائل و لەهێزی 2ی سۆران کە بەگروپی سەنتەری ئیسلامی ناسرابوو ئاسۆ هەولێری و عەلی وەلیی تێدا بوو بۆ تاووتوێکردنی مەسەلەی پێکەوەنانی ڕێکخراوێکی توندڕەو لەکوردستاندا. بینینی ئوسامە بن لادن و ئەیمەن زەواهیری لەئەجندەی سەردانەکەدا بوو. ئەم شاندە یەکەم شاند بوو کە بەتایبەت بۆ تاووتوێکردنی مەسەلەی دروستکردنی ڕێکخراوێکی ئیسلامیی ڕادیکال وەك لقێکی ڕێکخراوی قاعیدە لەکوردستاندا، سەردانی ئەفغانستان بکات. خەرجیی سەفەرەکەش ئەبو قەتادەی فەلەستینی کە لەبەریتانیا دادەنیشت، دابینیکرد.

دەروازەی یەکێك لەبارەگاکانی پشتیوانانی ئیسلام